

BEZOEKERSGIDS

LA CITE MIROIR
SAUVENIÈRE

FONDATION-
GIACOMETTI

alberto GIACOMETTI

l'Humanité absolue
beelden | prenten

BEZOEKERSGIDS

Ik doe zeker aan schilderen en beeldhouwen, dat heb ik altijd gedaan, al vanaf de eerste keer dat ik tekende of schilderde, om wat te krijgen op de werkelijkheid, mezelf te verdedigen, mezelf te voeden, groter te worden; groter worden om mezelf beter te verdedigen, om beter aan te vallen, om vast te klampen, om zoveel mogelijk te vorderen op alle vlakken, in alle richtingen, om mezelf te verdedigen tegen de honger, tegen de kou, tegen de dood, om zo vrij mogelijk te zijn; zo vrij mogelijk om te proberen - met de middelen die mij vandaag het meest eigen zijn - beter te zien, beter te begrijpen wat mij omsingelt.

Antwoord op een ondervraging van Pierre Volboudt, 'À chacun sa réalité', *XXe siècle*, nr. 9, 1957, in Alberto Giacometti, *Écrits*, Parijs, Hermann / Fondation Alberto et Annette Giacometti, 2007, p. 129

Alberto Giacometti (1901-1966) is in de eerste plaats bekend om zijn sculpturen van langgerekte mensfiguren met een turbulent oppervlak die hij bedacht in de periode na de oorlog. Terwijl abstractie de kunst domineert, blijft hij zijn werk plaatsen in het teken van een onvermoeibare zoektocht naar de juiste weergave van de menselijke figuur.

In 1948 verschijnt *La Recherche de l'absolu*, een essay dat de filosoof Jean-Paul Sartre schreef over Giacometti en dat blijvend richting zou geven aan de manier waarop het werk van de kunstenaar wordt bekeken. Het laat het werk zien door de ogen van de kunstenaar, maar onthult ook zijn verlangen naar vrijheid. Naast de publicatie van de tekst van de filosoof zien we hoe de ontwikkeling van Giacometti op dat moment getuigt van zijn koppige, onwrikbare gehechtheid aan het weergeven van de menselijkheid. Zijn persoonlijkheid, die wordt getypeerd door een niet-aflatende toewijding aan zijn beeldende werk en een opmerkelijke onverschilligheid voor de sociale conventies, kon symbool staan voor de nieuwe vrijheid waarnaar Europa na de donkere jaren zo verlangde.

DE MENSELIJKE FIGUUR HERVINDEN 1935-1946

Alberto Giacometti wordt in 1901 geboren in het Zwitserse dorp Stampa, niet ver van de Italiaanse grens. Zijn vader, Giovanni Giacometti, is een postimpressionistische schilder. Het atelier van zijn vader is zijn eerste leerschool, en Alberto maakt er voorstellingen van familieleden. In 1922 verruilt hij Zwitserland voor Parijs, waar hij tot 1927 les volgt aan de Académie de la Grande Chaumière in het atelier van de beeldhouwer Antoine Bourdelle. Hij tekent en boetseert er naar levend model, een ervaring die bepalend zal zijn. Na een periode van bijna-abstracte sculpturen en contacten met de groep van surrealisten, beslist hij in 1935 om zich weer op het figuratieve te richten. Hij gaat weer werken naar model. Zijn broer Diego en het model Rita Gueyfier poseren voor hem. In zijn kleine atelier aan de rue Hippolyte-Maindron 46 in het 14e arrondissement van Parijs zal ruim dertig jaar lang een eindeloze zoektocht naar de juiste weergave van de menselijke figuur plaatsvinden. In de jaren 1938-1946 leidt die zoektocht Giacometti tot het maken van minuscule sculpturen met voorstellingen van onder meer zijn zus Ottilia, die kort daarvoor in het kraambed is gestorven, zijn neefje Silvio en de jonge Zwitserse Annette Arm, zijn latere vrouw.

Hij was vroeger in contact geweest met de surrealisten. Maar sinds een jaar of twee, drie leek dat pad hem een impasse; hij wilde terugkeren naar wat volgens hem vandaag het echte probleem van de beeldhouwkunst was: de reconstructie van de menselijke figuur. (...) Hij probeerde de materie weg te halen tot de uiterste grenzen van het mogelijke: zo was hij gekomen tot het boetsen van die bijna volumelose hoofden waarin, zo dacht hij, de eenheid van de menselijke figuur gewat zat.

Simone de Beauvoir, *La Force de l'âge* [1960], Parijs, Gallimard, 2019, p. 501

ALBERTO GIACOMETTI

1901-1966

10 oktober 1901

Alberto Giacometti wordt geboren in Borgonovo, een klein dorp in Italiaans-Zwitserland. Hij is het eerste kind van de Zwitserse postimpressionistische schilder Giovanni Giacometti en Annetta Stampa. Later volgen nog Diego, Ottilia en Bruno. Het gezin verhuist dan naar Stampa.

1918-1919

Volgt les aan de École des Beaux-Arts en de École des Arts et Métiers in Genève.

1920-1921

Reist naar Italië.

Januari 1922

Verhuist naar Parijs om er beeldhouwkunst te studeren aan de Académie de la Grande Chaumière in het atelier van Antoine Bourdelle.

1925

Leert meer over de avant-garde en maakt sculpturen in neokubistische stijl.

1926

Neemt zijn intrek in een atelier aan de rue Hippolyte-Maindron 46 in het 14e arrondissement van Parijs.

1930

Diego volgt hem naar Parijs en wordt zijn praktisch uitvoerder.

Sluit zich aan bij de groep van surrealisten en neemt deel aan activiteiten, publicaties en tentoonstellingen van de groep.

1932

Eerste solotentoonstelling in Parijs, in de Galerie Pierre Colle.

1933

Op 25 juni overlijdt Giovanni Giacometti.

1934

Eerste solotentoonstelling in New York, in de Julien Levy Gallery.

1935

Begint een onderzoek rond een serie naar de natuur geboetseerde hoofden. Deze esthetische wending leidt tot een breuk met de groep van surrealisten. Ontmoet de Britse kunstenaar Isabel Nicholas (Rawsthorne).

1937

Zijn zus Ottilia sterft in het kraambed bij de geboorte van Silvio.

1938

Wordt aangereden door een auto, een ongeval waardoor hij mank zal blijven.

1939-1941

Regelmatige contacten met Pablo Picasso, Simone de Beauvoir en Jean-Paul Sartre.

1942-1945

Woont in Zwitserland. Ontmoet Annette Arm (1923-1993), die zijn vrouw en model zal worden.

September 1945

Keert terug naar Parijs, waar Diego het atelier in de oorspronkelijke staat heeft behouden. Vindt opnieuw aansluiting bij de artistieke en literaire kringen.

1946

Maakt een serie gebeeldhouwde en getekende portretten naar model van vrienden uit de wereld van de kunst en de literatuur.

1947

Eerste versie van *L'Homme qui marche (Lopende man)*.

Januari 1948

Eerste solotentoonstelling sinds 1934, in de Pierre Matisse Gallery in New York. Jean-Paul Sartre schrijft *La Recherche de l'absolu* als voorwoord bij de catalogus.

1949

Maakt kennis met de lithografie bij Fernand Mourlot.

1951

Eerste tentoonstelling in de Galerie Maeght in Parijs.

1954

Ontmoet Jean Genet, die tot 1957 poseert voor schilderijen en tekeningen. Genet schrijft hun gesprekken neer in het essay *L'Atelier d'Alberto Giacometti*, dat wordt gepubliceerd in het tijdschrift *Derrière le miroir* in 1957. Ter gelegenheid van een tentoonstelling in de Galerie Maeght publiceert Sartre het essay *Les Peintures de Giacometti*.

1955

Eerste museumretrospectieven in het Guggenheim Museum (New York), in Arts Council (Londen) en in Duitsland.

1956

Exposeert in het Franse paviljoen van de Biënnale van Venetië een serie vrouwenfiguren die bekendstaan als de Femmes de Venise (*Vrouwen van Venetië*).

Wordt bevriend met Isaku Yanaihara, een Japanse filosofieleraar, die ook voor hem zal poseren.

1958

Ontmoet Caroline Tamagno (1938-2015), die zijn minnares wordt en voor hem poseert.

1959-1960

Begint op verzoek van Tériade te werken aan de verzameling lithografieën *Paris sans fin*.

1962

Wint de Grote Prijs voor Beeldhouwkunst op de 31e Biënnale van Venetië. Publicatie van zijn eerste monografie door Jacques Dupin.

1963

Wordt geopereerd aan kanker, waarvan hij geneest.

1964

Op 25 januari overlijdt zijn moeder Annetta. Inhuldiging van de Fondation Marguerite et Aimé Maeght in Saint-Paul-de-Vence, waarvoor hij talloze werken maakt.

1965

Ernst Scheidegger maakt een documentairefilm over zijn werk.

Retrospectieven in de Tate Gallery (Londen), het Museum of Modern Art (New York) en het Louisiana Museum of Modern Art (Humlebaek, Denemarken). Reist voor het eerst naar de Verenigde Staten.

Op 16 december richt een groep verzamelaars de Alberto Giacometti-Stiftung op, gevestigd in het Kunsthaus Zürich, vanuit de aankoop van de collectie van G. David Thompson.

11 januari 1966

Alberto Giacometti overlijdt in het ziekenhuis van Chur.

PORTRETTE VAN INTELLECTUELEN 1946-1947

Alberto Giacometti brengt de eerste oorlogsjaren door in Parijs. In maart 1941 maakt hij kennis met Simone de Beauvoir en Jean-Paul Sartre. Er ontstaat een intense vriendschap die gebaseerd is op grote filosofische, politieke en morele affiniteiten. De beeldhouwer ontdekt de filosofie van het existentialisme, in een periode waarin de begrippen engagement en vrijheid hun volle betekenis krijgen. Sartre zal in 1943 *L'Être et le Néant (Het Zijn en het Niet)* publiceren. Giacometti is dan al meer dan een jaar terug naar Zwitserland.

Bij zijn terugkeer in Parijs in september 1945 vindt Giacometti weer aansluiting bij de intellectuele kringen. Hij is geïnteresseerd in de vernieuwing van het denken en de kunsten die na de bevrijding opkomt. Hij maakt een serie hoofden van prominente figuren en het portret van Simone de Beauvoir, die overweegt om *Le Deuxième Sexe (De tweede sekse)* te schrijven, dat bij de publicatie in 1949 de steun van Giacometti krijgt. Hij maakt ook een weergave van Diane Bataille, de echtgenote van de schrijver Georges Bataille, die op het punt staat om een aanstootgevende tekst te publiceren, *Histoire de rats*, met illustraties van Giacometti.

Ik was onder de indruk van Giacometti's intelligentie. Hij kon er heel goed mee voor de dag komen: hij bezat dat soort intelligentie dat zich in de realiteit vasttoijt en er de werkelijke zin uit destilleert. Nooit stelde hij zich tevreden met vaagheden of de halve waarheid; hij ging recht op de zaak af en onderzoekt die van alle kanten met een oneindig geduld. Zijn hartstochtelijke liefde voor het leven had de vorm van weetgierigheid.

Simone de Beauvoir, *La Force de l'âge*, op. cit., p. 630 (vert.: *De bloei van het leven* [1968], Agathon, 1986)

Alberto Giacometti
Simone de Beauvoir

1946

Brons

Fondation Giacometti, Parijs

Simone de Beauvoir had een zeer persoonlijke relatie met Alberto Giacometti. Ze wordt ook bevriend met Annette en bezoekt hen vaak in het atelier. De kunstenaar schetst haar wanneer ze in een café zijn en boetseert haar vervolgens alleen in zijn atelier. Dit kleine hoofdje op een sokkel getuigt van de extreme reducering van de afmetingen en van het werk op sokkel dat typisch is voor zijn sculpturen uit die periode. Giacometti hangt de figuur op met behulp van een metalen staaf, als een verschijning, op een zeer precieze hoogte en afstand.

OP ZOEK NAAR HET ABSOLUTE

1948

De steeds langgerekttere figuren en het steeds ruwer wordende reliëf zijn een antwoord op de humanistische bezorgdheden van die tijd. Ze worden uitgevoerd naar model (Annette voor de vrouwenfiguren) en zijn uitermate gepersonifieerd, maar verwijzen ook naar een universele vrouw. Hun hiëratische pose mag dan doen denken aan godinnen uit de oudheid, voor Giacometti's tijdgenoten weerspiegelen de uitgemergelde vormen de afschuwelijke realiteit van de teruggekeerde gedeporteerden. Voor Giacometti's eerste solotentoonstelling sinds 1934, in de Pierre Matisse Gallery in New York in 1948, schrijft Jean-Paul Sartre het essay *La Recherche de l'absolu*, dat richting zal geven aan de visie die men op de artiest heeft. De filosoof beschrijft de veeleisende zoektocht naar de juiste schaal, hoe de beeldhouwer zoekt naar de 'absolute' dimensie en afstand waardoor er een goede verhouding ontstaat tussen het motief en de toeschouwer. De sculpturen met een turbulent oppervlak lijken de ruimte om zich heen te veranderen, wat aansluit bij de existentialistische visie van de nooit verstarde maar altijd vrije mens – een opvatting van het leven en de kunst die Giacometti deelt. Hij is bijzonder gehecht aan Sartre en diens denken en zal door de jaren voortdurend blijven lezen en tekenen in zijn exemplaren van *Les Temps Modernes*.

*Giacometti spot met Cultuur en gelooft niet in
Voorsuitgang, althans niet in Voorsuitgang in de
Schone Kunsten, hij beschouwt zichzelf niet verder
'gevoorderd' dan zijn uitverkoren tijdgenoten, de
man van Les Egyptes, de man van Attamira.
In die uitzonderlijke jeugdigheid van de natuur
en van de mens bestaat noch het schone noch het
lelijke, noch smaak, noch mensen met smaak,
noch kritiek: al dat moest nog komen, en voor
het eerst kwam een mens op het idee om een blok
steen te bewerken. En ziedaar het model: de mens.*

Jean-Paul Sartre, *La Recherche de l'absolu*, in *Situations*, t. III, Parijs, Gallimard, 1949, p. 289

DE ABSOLUTE MENSELIJKHEID

1948-1965

In de jaren 1948-1965 komt er een vervolg op de plastische experimenten die sinds het midden van de jaren dertig liepen. Giacometti maakt vorderingen door series met afwisselend portretten, vooral van Annette en Diego, en werk uit het hoofd. Hij is meer geïnteresseerd in de ontwikkeling zelf dan in het resultaat, en vat kunst op als een onderneming voor kennis over de wereld door middel van het model dat voor hem staat. Hij haalt zijn werken onophoudelijk uit elkaar en begint dan weer opnieuw. Door eindeloze variaties vordert hij continu.

De series van staande vrouwenfiguren getuigen daarvan. In sommige herkennen we de fysiologie van Annette, wat herinnert aan het fundamentele belang van de relatie tot het model en de fysieke toewijding die deze confrontatie impliceert. Andere, meer anonieme exemplaren tekenen een universeel vrouwelijk lichaam. Soms doen ze denken aan een prehistorische Venus, dan weer aan een hiëratistische vrouw uit de Egyptische oudheid. In het begin van de jaren zestig lijkt hun steeds soberdere gestalte zich te reduceren tot de essentie.

De bustes van Diego, die soms erg op hem lijken en soms meer afwijken van hun model, zijn op andere momenten zo realistisch dat ze grenzen aan het groteske. In het begin

van de jaren zestig blijven de armen van de mannenbusten bijgenaamd 'New York' nog onafgewerkt, als stompen, waarbij alle expressiviteit van de sculptuur op het gezicht wordt geconcentreerd. In deze jaren melden zich ook nieuwe modellen, zoals de regisseur Francine Torrent en vooral de fotograaf Eli Lotar, van wie de lichamen zich uit de materie lijken los te wurmen. In deze laatste jaren heeft Giacometti ook contact met Isaku Yanaihara, een Japanse specialist in het existentialisme die meermaals voor hem zal poseren, net als Caroline. Zij wordt zijn minnares en komt ook voor in de platen voor *Paris sans fin*.

Welnu, dit is de materie: een rots, een simpele klomp ruwte. Met ruwte moet Giacometti dus een mens maken; hij moet beweging brengen in de totale bewegingloosheid, eenheid in de oneindige veelheid, het absolute in het pure relatieve, toekomst in het eeuwige heden, de spraakzaamheid van tekens in de koppige stilte van dingen.

Jean-Paul Sartre, *La Recherche de l'absolu*, op. cit., p. 290

Alberto Giacometti
Kleine buste van een man
c. 1950
Brons
Fondation Giacometti, Parijs

Deze *Kleine buste van een man* is een van de eerste in zijn soort. Het hoofd en de lange, dunne nek doen denken aan de reeks *Hoofden op staaf* uit de periode vlak na de oorlog. Ze zitten vastgemaakt in een brok materie die zowel de romp van het personage als een soort bergachtig reliëf suggereert. Het gezicht is geïnspireerd op dat van Diego, maar lijkt eerder een universele man voor te stellen. Deze sculptuur ligt in de lijn van de klassieke traditie van de op de schouders afgesneden buste, die typisch is voor de Romeinse tijd, maar sluit door de expressieve bewerking volledig aan bij de humanistische en existentiële figuratie van de naoorlogse periode.

Door vanaf het begin de relativiteit te aanvaarden, heeft Giacometti het absolute gevonden. En wel omdat hij het als eerste in zijn hoofd gehaald heeft om de mens te boetsen zoals men hem ziet, dat wil zeggen vanop een afstand. (...) Hij creëert zijn figuur 'op tien passen', 'op twintig passen', en wat u ook doet, daar blijft ze. En plots springt de figuur het onwerkelijke in, omdat haar relatie met u niet langer afhangt van uw relatie met het blok gips: de kunst is bevrijd.

Jean-Paul Sartre, *La Recherche de l'absolu*, op. cit., p. 299

De titel *Annette naar de natuur* maakt van dit kleine beeldje een portret van Annette Giacometti, die vanaf 1943 het leven van de kunstenaar deelt. Tijdens zeer lange poseersessies boetseert Giacometti de gestalte naar zijn model, eerst in klei om er daarna een gipsen afdruk van te maken en het vervolgens in brons te gieten. De houding, staande, in vooraanzicht en met de armen langs het lichaam, is dwingend en imiteert de hiëratische stijl van de Egyptische beelden. Maar tegelijkertijd herkennen we het lichaam van Annette, haar buste, haar taille en haar kapsel in die tijd, wat deze figuur een heel vleselijke dimensie geeft.

Alberto Giacometti
Annette naar de natuur
1954
Brons
Fondation Giacometti, Parijs

Elk van hen openbaart voor ons de mens zoals men hem ziet, zoals hij is voor andere mensen, zoals hij bestaat in een intermenselijke omgeving, op mensafstand; elke figuur toont ons die waarheid dat de mens er niet eerst is om daarna gezien te worden, maar dat hij het zijn is waarvan de essentie erin bestaat te bestaan voor de anderen.

Jean-Paul Sartre, *La Recherche de l'absolu*, op. cit., p. 302

Diego Giacometti wordt een jaar na Alberto geboren. Al vanaf hun tienerjaren is hij een van de eerste modellen van de kunstenaar. Geleidelijk treedt hij in de voetsporen van zijn broer en wordt hij zijn praktisch uitvoerder. Daarnaast ontwikkelt hij een eigen artistieke activiteit als ontwerper van decoratieve kunst. Dit bijna levensgrote hoofd is een haast realistisch portret van Diego, zoals het detail van de 'rolkraag' van zijn trui suggereert. Giacometti concentreert zijn werk op het expressief vormgeven van het gezicht. Door de confrontatie met dit geliefde gezicht geeft Giacometti uiting aan de diepe intensiteit van de ontmoeting met de ander in al zijn anders-zijn.

Alberto Giacometti
Diego (hoofd met rolkraag)
ca. 1954
Brons
Fondation Giacometti, Parijs

In 1964 en 1965 komt Giacometti weer in contact met de surrealistische fotograaf Eli Lotar in Parijs en hij nodigt hem uit om voor hem te poseren. Lotar zal zijn allerlaatste model zijn. Met zijn opvallende voorkomen en indringende blik draagt hij bij aan de spectaculaire werken uit de laatste jaren van de kunstenaar.

Giacometti dematerialiseert het lichaam van Lotar en laat het hoofd als het ware oprijzen uit een soort van magma, waarbij hij een echte versmelting van het organische en het minerale tot stand brengt. Hier kiest hij ervoor om de buste af te snijden aan de schouders, waardoor hij het contrast benadrukt tussen de horizontaliteit van het voetstuk, gevormd door de schouders, en de verticaliteit van het gezicht, dat naar omhoog lijkt te kijken.

Alberto Giacometti
Hoofd van een man (Lotar I)
1964
Brons
Fondation Giacometti, Parijs

Alberto Giacometti
Groot Hoofd
1958
Brons
Fondation Giacometti, Parijs

Begin 1958 legt Alberto Giacometti de laatste hand aan een reeks sculpturen voor een tentoonstelling in de Pierre Matisse Gallery in New York. De nieuwe sculpturen zijn direct van vers gips gemaakt, een ruwere techniek die de kunstenaar gebruikt wanneer hij op zoek is naar nieuwe manieren van expressie. Dit hoofd zal dienen als prototype voor een exemplaar in een groter formaat dat hij in 1959-1960 zou maken voor een monument voor het Chase Manhattan Plaza in New York, waar ook een *Lopende man* en een *Grote Vrouw* staan, maar dat nooit voltooid werd. Het beeld *Groot Hoofd* is, zoals vaak bij de gipsen van Giacometti, bewerkt met een mes om de gelaatstrekken te benadrukken. De verlengde nek accentueert het autonome karakter van het fragment.

Ik vond mooi wat hij me op een dag zei over beelden die hij zopas vernietigd had: "Ik was er tevrede over, maar ze waren slechts gemaakt om enkele uren te duren." Enkele uren: zoals een dageraad, een droefheid, een eendagsvlieg. En het is waar dat zijn personages, bestemd als ze zijn om te sterven in dezelfde nacht waarin ze zijn ontstaan, van alle beelden die ik ken, de enige zijn die de ongekende gratie behouden van een schijn van vergankelijkheid.

Jean-Paul Sartre, *La Recherche de l'absolu*, op. cit., p. 294

Alberto Giacometti
Staanende vrouw
ca. 1961
Brons
Fondation Giacometti, Parijs

Deze Staande vrouw verkent een grens van de figuratie. Ze lijkt kleiner te worden tot ze nog slechts een lijn vormt, waarbij haar lichaam is gereduceerd tot de fundamentele elementen: een kaal hoofd, schouders, een nauwelijks aangegeven dubbele kromming die de borst en de heupen vormt, één enkel lang been. Het uitgezuiverde lichaam is bijna androgyn en stevig vastgemaakt aan het voetstuk door een disproportionale voet. Ze heeft geen armen en heeft iets weg van een prehistorisch of archaisch archeologisch voorwerp, onvolledig, beschadigd door de tijd, afkomstig uit het vroegste der tijden. Tegelijk ontsluit ze het werk van de beeldhouwer door de opeenhoping van klei of gips op een, hier minimale, structuur van ijzerdraad die is teruggebracht tot één enkele staaf.

Het is het gips of het brons die deelbaar zijn: maar deze vrouw die wandelt heeft de ondeelbaarheid van een idee, van een gevoel. Het is om een waarneembare expressie te geven aan deze pure aanwezigheid, aan deze zelfopoffering, aan dit koststondig opdoemen, dat Giacometti zijn toevlucht neemt tot verlenging.

Jean-Paul Sartre, *La Recherche de l'absolu*, op. cit., p. 301

PARIS SANS FIN

1957-1965

Maar deze lichamen hier is wel iets overkomen: komen zij uit een holronde spiegel, uit een bron van Eeuwige Jeugd, of uit een kamp van gedeporteerden? Op het eerste gezicht menen wij te maken te hebben met de uitgeteerde martelaren van Buchenwald. Maar het volgende ogenblik bedenken wij ons al: deze ragfijne en tere scheppingen rijzen op naar de hemel, voor ons ontdekken wij een hele vlucht van Hemelvaarten; zij dansen, zij zijn dansen, zij zijn gemaakt van dezelfde ijle materie als die glorieus lichamen aan ons beloofd. En wanneer we deze mystieke vaart nog staan te aanschouwen, bloeien de zich beursijde lichamen open, wat we onder ogen hebben, zijn niets meer dan bloemen der aarde. Deze martelares was niet een vrouw. Maar geheel een vrouw.

Jean-Paul Sartre, *La Recherche de l'absolu*, op. cit., p. 302-303

In 1957 begint Giacometti aan een boekproject voor de uitgever Tériade met als titel *Paris sans fin*. Bij de dood van de kunstenaar in 1966 is het boek bijna klaar. Het wordt gepubliceerd in 1969, met honderdvijftig litho's en tien pagina's tekst met notitiefragmenten. Dit boek is een technische paradox. Een lithografie wordt immers meestal uitgevoerd op de zware en onverplaatsbare steen bij de drukker. Hier verplaatst Giacometti zich naar Parijs en de buitenwijken, alleen of in de cabriolet die hij aan zijn model en minnares Caroline schonk, met lithografisch papier om de overdracht op de steen mogelijk te maken. Hij tekent wat hij ziet: stadslandschappen, de aanblik van caféterrassen, maar ook interieurs, portretten en silhouetten. De algemene indruk, die vaak wordt beschreven als cinematografisch, is die van de beweging, een vorm van 'travelling' 'zonder einde' die nooit verstart en zo goed als nooit kan stoppen, en waarvan ook het commentaar zelf niet af is. Giacometti verlaat voor enkele uren de face-à-face met zijn model en ervaart dan nog steeds, in de beweging, oog in oog met de stad, in de opeenvolging van de verschillende situaties waarin hij zijn lichaam en zijn potloodtrek plaatst, zijn eigen en absolute vrijheid.

Ik ken niemand die zo gevoelig is voor de betovering van gezichten en gebaren als hij; hij bekijkt ze met een hartstochtelijk verlangen, als waren ze afkomstig uit een ander rijk. Maar soms, wanneer hij ten einde raad was, heeft hij geprobeerd om zijn naasten te mineraliseren: hij zag de menigten blindelings op hem afkomen, rollend over de boulevards als de stenen van een lawine.

Jean-Paul Sartre, *La Recherche de l'absolu*, op. cit., p. 291

Dit is, geloof ik, het soort Copernicaanse revolutie die Giacometti heeft proberen te ontketenen in de beeldhouwkunst. Voor hem dacht men slechts aan het boetsen van het zijn, en dat absolute verbrokkelde in een oneindigheid aan verschijningen. Hij heeft gekozen om de gesitueerde verschijning te boetsen en zo is duidelijk geworden dat via haar het absolute wordt bereikt.

Jean-Paul Sartre, La Recherche de l'absolu, op. cit., p. 301

LA CITÉ MIROIR
S A U V E N I È R E

MNEMA
Cité Miroir

**FONDATION-
GIACOMETTI**

De tentoonstelling werd ontwikkeld en georganiseerd in samenwerking met de Fondation Giacometti, Paris en de vzw MNEMA-La Cité Miroir

Fotografische kredieten ©Emmy Andriess/D.R. || Alberto Giacometti | *Figurine* | c. 1947 | Bronze | 28,8 x 9,2 x 10,2 cm | Fondation Giacometti, Paris

PLUS HAUT
ET PLUS PROCHE
ET PLUS EN CONTACT
Avec les associations et les citoyens
de la Région wallonne

LE SOIR

actéol

BEZOUKES

